

سینمای ایرلند

به تناسب وسعت و جمعیت جمهوری ایرلند؛ سینمای این کشور یکی از غنی‌ترین سینماهای دنیا چه به لحاظ پیشینه و بدنه سینمایی و چه از نظر امور فنی و تکنولوژی بوده‌است.

همشهری آنلاین- مهدی تهرانی: به تناسب وسعت و جمعیت جمهوری ایرلند؛ سینمای این کشور یکی از غنی‌ترین سینماهای دنیا چه به لحاظ پیشینه و بدنه سینمایی و چه از نظر امور فنی و تکنولوژی بوده‌است.

جمهوری ایرلند با 70 هزار کیلومتر مربع وسعت و جمعیتی بالغ بر 4 میلیون نفر در غرب اروپا واقع شده است. نزدیکی با انگلستان و هم‌مرز بودن با ایرلند شمالی که جزو بریتانیای کبیر محسوب می‌شود، شاید این مهم را به ذهن متبادر کند که فرهنگ و سینما و ادبیات این کشور وابستگی خاصی با بریتانیا داشته باشد. با این همه باید پذیرفت فرهنگ و ادبیات "مردم آیریش" یک امر خاص و متفاوت است. و به واسطه‌ی این تفاوت، سینمای این کشور نیز علیرغم تمام پیشینه‌های فرهنگی، به خودی خود یک فرهنگ سینمایی و پیشینه غنی و بومی دارد.

تاثیر شگرف ادبیات بر سینمای ایرلند

قبل از بررسی سینمای ایرلند؛ ناگزیر باید از ادبیات و شخصیت‌های مهم و تاثیر گذار ادبی این کشور نیز حرفی به میان بیاید. چرا که ادبیات در چند قرن اخیر به‌ویژه در قرن بیستم، در ایرلند چنان پرورده‌ی درخشانی دارد که شاید قابل مقایسه با هیچ کشور اروپایی دیگری نباشد. از این رو سهم این کشور در پویایی ادبیات اروپا و حتی جهان در این بازه‌ی زمانی غیرقابل انکار است.

جدای از جاناتان سوفیت که متقدم است؛ اسکار وایلد؛ جرج برنارد شو؛ ساموئل بکت؛ ویلیام باتلر؛ سیموس هینی و جیمز جویس تنها بخشی از نوابغ دوره‌ی معاصر ادبیات ایرلند به شمار می‌آیند که جوایز نوبل ادبیات را نیز بدست آورده‌اند. نام‌هایی که هریک به نوبه خود غولی در ادبیات مدرن محسوب می‌شوند.

از آنجایی که سینما همواره وامدار و تاثیر پذیر از ادبیات است؛ هم سینمای ایرلند و هم سینمای دنیا بسیاری از آثار مهم ادبی نوابغ ادبیات این کشور را به زبان تصویر درآوردند.

ضمن اینکه برخی از این ادیبان ایرلندی نقش غیرقابل انکاری در توسعه‌ی سینمای این کشور داشتند. مهمترین آنها جیمز جویس است که اولین سالن سینما را در این کشور تاسیس کرد.

از آثاری که توسط ادبای ایرلندی به زبان فیلم درآمده آثار شاخصی قابل ذکر است: سفرهای گالیور نوشته جاناتان سوفیت بارها به زبان فیلم و انیمیشن درآمده است. پیگمالیون اثر برنارد شو از 1913 تاکنون، چندین بار بر روی پرده‌ی نقره‌ای جان گرفته؛ ضمن اینکه شو در سال 1938 توانست جایزه اسکار بهترین فیلمنامه اقتباسی را از آن خود کند.

ریچارد هریس / نابخشوده/ ۱۹۹۲

ساموئل بکت نیز در مقام یک نمایشنامه‌نویس بارها نوشته‌هایش در رادیو؛ تلویزیون و سینما مورد استفاده قرار گرفت. خود او نیز در سال 1965 فیلمنامه‌ی یک اثر خاص 24 دقیقه‌ای به نام "فیلم" را نوشت که باستر کیتون نابغه‌ی سینمای صامت در آن به ایفای نقش پرداخته بود.

یکی از مهمترین آثار بکت در ادبیات جهان یعنی در "انتظار گودو" نیز بارها به صورت مجموعه تلویزیونی (اولین بار 1977) و همچنین فیلم سینمایی (آخرین تولید محصول 2010) مورد اقتباس قرار گرفته‌اند.

نوول "اولیس" نوشته جیمز جویس که از آن به عنوان درخشانترین رمان قرن بیستم یاد می‌شود نیز یکی از اقتباس‌های خاص سینما نام گرفته‌است. جویس رمان اولیس را در فوریه 1922 منتشر کرد و از 1932 تاکنون بیش از 30 اقتباس از آن در سینما و تلویزیون و رادیو صورت گرفته که مهمترین آنها در سینما؛ دو اقتباس یکی محصول 1955 به کارگردانی ماریو کامرینی و با حضور کرک داگلاس و آنتونی کوئین است و دیگری اولیس محصول 1967 ساخته‌ی جوزف استریک.

به هر روی سینمای ایرلند با داشتن چنین گنجینه‌های فرهنگی و هنری در سالهای اولیه بروز و ظهور سینما به این صنعت و فرهنگ و هنر تازه متولد شده روی خوش نشان داد.

چنانچه در اقدامی بی‌نظیر اولین سالن سینما در سال 1909 در دوبلین توسط جیمز جویس و با نام سالن "ولتا" بنا نهاده شد و این سالن تا دهه 80 میلادی با ظرفیت 600 نفر اکران فیلم داشت و اکنون موزه مهمی در دوبلین پایتخت ایرلند به شمار می‌آید.

سالهای اولیه سینما

اولین فیلم سینمایی تولید شده در ایرلند "پسری از ایرلند قدیم" نام دارد که در 23 نوامبر 1910 به اکران رسید. فیلمی که اگرچه عوامل ساخت آن بومی بودند اما کارگردان این فیلم یک فیلمساز کانادایی تبار به نام "سیدنی اولکات" بود.

پس از اکران این فیلم اولکات تا سالهای 1920 پیش‌تاز سینمای این کشور بود تا اینکه در دهه 20 "جان مک دونا" با ساخت فیلم‌هایی مربوط به شخصیت‌های فرهنگی معاصر که غالباً آثاری بیوگرافیک بودند جای خود را به عنوان یک کارگردان ایرلندی شش‌دانگ در سینمای نوظهور این کشور محکم کرد.

تولید فیلم سینمایی طی سالهای 1930 تا 1945 نیز در ایرلند و در ژانر مختلف دنبال شد. اگرچه در این سالها اروپا درگیر جنگ جهانی دوم بود. اما برخی از آثار شاخص سینمای ایرلند بویژه چند فیلم در گونه‌ی موزیکال در این سالها تولید شدند.

در دهه‌ی 50 با تاسیس یک استودیوی فیلمسازی بانام "آردمور استودیو" خون تازه‌ای به بدنه‌ی سینمایی این کشور تزریق شد. و تولید سالیانه فیلم در این کشور به بیش از 10 فیلم رسید.

در دهه 80 یک استودیوی مدرن؛ به نام "آیریش فیلم بورد" در دوبلین تاسیس شد. این استودیو نیاز روز سینمای این کشور را به معنای واقعی کلمه تامین کرد و بازهم تولید سالیانه فیلم در این کشور به بیش از 20 فیلم رسید. ضمن اینکه تولید فیلم‌های مستند و انیمیشن نیز در دستور کار این استودیو قرار داشت.

بین سالهای 60 و 80 چندین بازیگر ایرلندی در سطح جهان درخشش داشتند و باعث شدند سینمای این کشور بیشتر مورد توجه قرار گیرد. از مطرح‌ترین بازیگران سینمای ایرلند در سطح جهان این چهره‌ها قابل اشاره هستند:

پیتر اوتول (1932-2013): با فیلم‌هایی مانند "لورنس عربستان" محصول 1962 ساخته‌ی دیوید لین و "شیر در زمستان" محصول 1968 هنوز هم در خاطره‌هاست. پیتر اوتول بابت 50 سال سابقه بازیگری در سینما 8 بار نامزد دریافت اسکار شد که البته به هیچکدام از آنها نرسید، اما یک اسکار افتخاری به او تعلق گرفت. اوتول 3 جایزه گلدن گلوب را در کارنامه‌اش دارد.

ریچارد هریس (1930-2002): هم‌برای سینما دوستان قدیمی با فیلم‌هایی مثل هاوایی محصول 1966 و گازهای وحشی محصول 1978 قابل یادآوری است و هم نسل جدید با فیلم‌های نابخشوده ساخته‌ی کلینت ایست وود محصول 1992؛ گلا دیاتور محصول 2002 ساخته‌ی رای‌دلی اسکات و همچنین دو حضور درخشان وی در سری فیلم‌های هری پاتر (هری پاتر و سنگ جادو محصول 2001 و هری پاتر و تالار اسرار محصول 2002 در نقش کلیدی دامبلدور) نقش آفرینی او را تحسین کرده‌اند. ریچارد هریس که از گزیده‌ترین بازیگران ایرلندی به شمار می‌رفت دوبار طی سالهای 1964 و 1990 نامزد دریافت جایزه اسکار گردید. او همچنین یک جایزه گلدن گلوب نیز برای فیلم تحسین شده‌ی "زمین" در سال 1991 بدست آورد.

در بروژ/ کالین فارل و برندن گلیسون / ۲۰۰۸

مایکل گامبون (-1940): چهره مطرح و برجسته تئاتر ایرلند و انگلستان و از مهمترین شکسپیرین‌های زنده دنیا. گامبون در سینما با فیلم‌های هری پاتر بیشتر چهره شد. پس از مرگ ریچارد هریس فقید؛ گامبون به جای وی ایفاگر نقش دامبلدور در سری فیلم‌های هری پاتر شد.

گابریل برن (-1950): بازیگر گزیده کار و توانمند ایرلندی که با فیلم‌هایی نظیر "تقاطع میلر" ساخته‌ی برادران کوئن محصول 1990؛ "مظنونین همیشگی" ساخته برایان سینگر محصول 1995 و مردی در نقاب آهنین محصول 1998 جایگاه خود را در

سینمای جهان تثبیت کرد. برن در فیلم عنکبوت محصول 2002 ساخته‌ی دیوید کرانبرگ نیز حضور درخشانی داشت.

لیام نیسن(-1952): با حضور در فیلم بیوگرافیک "فهرست شیندلر" ساخته‌ی استیون اسپیلبرگ محصول 1994؛ نامش بیشتر بر سر زبانها افتاد. نیسن که کلا بازیگری با پیشینه‌ی غنی تئاتر بود در فیلم‌های هنری و تجاری زیادی بازی کرده‌است. سری فیلم‌های تیکن معروفترین کارهای سال اخیر او بوده است.

پیرس برازنان(-1953): اگرچه اکنون برازنان دولیتی و ایرلندی-آمریکایی شناخته می‌شود اما نمی‌توان از نام او چشم پوشی کرد. به هر حال او جانشین بزرگانی مانند "شان کانری"، "راجر مور" و حتی تیموتی دالتونی است که ایفاگر نقش جیمز باند شد. برازنان در 2002 با بازی در "روز دیگر بمیر" برای آخرین بار در نقش جیمز باند حاضر گردید.

برندن گلیسون (-1955): ستاره درخشان حال حاضر سینمای ایرلند که برای مردم کشورش نماد یک "آیریش من" به تمام معناست. گلیسون از معدود بازیگران سینما است که قبلا در سطح دانشگاهی به تدریس دروس سینمایی پرداخته و در 34 سالگی به بازیگری حرفه‌ای پرداخته است. گلیسون با فیلم‌هایی نظیر "شجاع‌دل" ساخته مل گلیسون محصول 1995؛ "28 روز بعد" ساخته‌ی دنی بویل محصول 2002؛ دارو دسته‌ی نیویورکی ساخته مارتین اسکورسیزی محصول 2002؛ تروی ساخته‌ی ولفگانگ پترسون محصول 2004؛ بازی در چند قسمت در مجموعه هری پاتر قابل یادآوری است. گلیسون در بسیاری از فیلم‌های مستقل نیز بازی کرده و سطح عالی بازیگری خود را اثبات کرده است. فیلم‌های مستقلی مانند در پروژ محصول 2008؛ گارد محصول 2011؛ آلبرت نوبز محصول 2011 و کالواری محصول 2014 از این جمله آثار مستقل هستند. در باره فیلم کالواری: عشق زیرپای شر / مجموعه تصاویر فیلم کالواری ساخته‌ی جان مایکل مک دونا

کالواری / برندن گلیسون / ۲۰۱۴

دنیل دی لوئیس (-1957): این بازیگر توانمند و صاحب سه اسکار بهترین بازیگری نقش اول مرد نیز دو ملیتی است. و شهروند ایرلند و انگلستان محسوب می‌شود. کارنامه سینمایی دی لوئیس بسیار غنی است. ضمن اینکه از گزیده کارترین بازیگران سینما نیز به حساب می‌آید. او برای فیلم‌های پای چپ من 1990؛ خون به پا خواهد شد 2008 و لینکلن 2013 به جایزه اسکار رسیده است. / لینکلن اسپیلبرگ آمد / اسپیلبرگ و یک درام تاریخی دیگر / تصاویری از فیلم لینکلن / اسپیلبرگ: مهمترین فیلم زندگی ام را ساختم

کنت برانا(-1960): بازیگر تئاتر و سینمای ایرلند که به نوعی حلقه واسط نسل قدیمی‌تر و نسل جدید بدنه‌ی سینمای ایرلند محسوب می‌شود. برانا یک شکسپیرین بسیار تواناست. در سینما نیز آثار شاخصی مانند "هنری ششم" محصول 1989 و همچنین "هملت" محصول 1996 برایش نامزدی اسکار را به ارمغان آورد. برانا در مجموعه فیلم‌های هری پاتر نیز حضوری کوناه داشت.

کالین فارل(-1976): در حال حاضر او یکی از موفق‌ترین بازیگران نسل جدید سینمای ایرلند است که با دو فیلم تحسین شده‌ی گزارش اقلیت ساخته‌ی استیون اسپیلبرگ محصول 2002 و باجه‌ی تلفن ساخته‌ی جوئل شوماخر محصول 2002 به سینمای جهان معرفی گردید.

از میان کارگردانان ایرلندی نیز جدای از کنت برانا؛ "نیل جوردن" با فیلم‌های "ما فرشته نیستیم" محصول 1989؛ "مصاحبه با خون آشام" محصول 1994؛ "مایکل کالینز" محصول 1996 و بی‌باک 2007 قابل اشاره است. "مارتین مک دونا" کارگردان اثر مستقل و تحسین شده‌ی "در پروژ" محصول 2008 و "جان مایکل مک دون" کارگردان فیلم‌های گارد محصول 2011 و کالواری محصول 2014 از دیگر فیلسازان مطرح ایرلندی به شمار می‌آیند.

سینمای ایرلند جشنواره بین‌المللی فیلم دوبلین را نیز دارد. این فستیوال جهانی فیلم اگرچه در سال 2003 تاسیس شده اما قدمتی زیاد دارد چراکه در دهه 80 با فرمتی کوچکتر و داخلی برگزار می‌گردید.

در حال حاضر در ایرلند 444 سالن سینما وجود دارد. و میزان تولید سالیانه فیلم در این کشور 20 فیلم سینمایی؛ 10 فیلم مستند و 2 فیلم انیمیشن گزارش شده است. ضمن اینکه در ایرلند سالیانه 640 هزار نفر به سینما می‌روند.

ضمن اینکه جغرافیای منحصر بفرد این کشور باعث شده تا این سرزمین؛ لوکیشن بسیاری از تولیدات سینمایی نیر باشد و از این رهگذر؛ هم تولیدات مشترک و هم حضور بازیگران بومی در چنین تولیداتی مشخصا سود وافر برای بدنه‌ی سینمای در حال رشد این کشور به ارمغان می‌آورد.

شرح تصویر: نمایی از اثر کلاسیک "زمین" the field / ساخته‌ی جیم شریدن با حضور ریچارد هریس؛ جان هارت و شان بین
محصول 1990